

การศึกษาความสามารถในการแข่งขันส่งออกของธุรกิจปลาสด
ของประเทศไทย

โดย

นางสาวพจยา ศรีประย้า

งานวิจัยเฉพาะเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2551

การศึกษาศักยภาพในการแข่งขันส่งออกของธุรกิจปลาสด
ของประเทศไทย

โดย

นางสาวพัชยา ศรีประยา

งานวิจัยเฉพาะเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2551

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เศรษฐศาสตร์

งานวิจัยเฉพาะเรื่อง

ของ

นางสาวพัชยา ศรีประยา

เรื่อง

การศึกษาความสามารถในการแข่งขันส่งออกของธุรกิจปลาสวยงามของประเทศไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

เมื่อ วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2551

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเฉพาะเรื่อง

(รศ.ดร.ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม)

กรรมการงานวิจัยเฉพาะเรื่อง

(รศ.ดร.ประยงค์ เนตยารักษ์)

คณบดี

(รศ.ดร.ปัทมวดี ชูชุกิ)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความสามารถในการแข่งขันส่งออกของธุรกิจปลาสดของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันส่งออกปลาสดของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ได้แก่ สิงคโปร์ และมาเลเซีย ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจปลาสดของประเทศไทย

โดยศึกษาผ่านดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) และทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน โดยใช้แบบจำลอง Diamond Model โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา พบว่า ตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษาคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550 อุตสาหกรรมส่งออกปลาสดของประเทศไทยมีค่า RCA มากกว่า 1 โดย RCA ที่คำนวณได้ มีค่า เท่ากับ 2.69 3.25 3.54 4.61 4.67 และ 4.55 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกปลาสด ส่วนการส่งออกปลาสดของประเทศไทยคู่แข่งของไทย คือ สิงคโปร์และมาเลเซีย พบว่า มีค่า RCA มากกว่า 1 เช่นเดียวกันกับประเทศไทย โดยประเทศสิงคโปร์มีค่า RCA มากกว่ามาเลเซีย และไทย ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาโดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ พบว่า การส่งออกปลาสดของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2547 เทียบกับปี พ.ศ. 2548-2550 มีมูลค่าการส่งออกปลาสดเพิ่มขึ้น 6,718.55 พันดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเกิดจากปัจจัย 3 ประการ คือ

- 1) ผลจากอัตราการขยายตัวของการค้าโลก ทำให้มูลค่าการส่งออกปลาสดของประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.85 หรือเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1,333.31 พันดอลลาร์สหรัฐ
- 2) ผลจากความสามารถในการแข่งขัน ทำให้มูลค่าการส่งออกปลาสดของประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 80.56 หรือเพิ่มขึ้นเท่ากับ 5,412.70 พันดอลลาร์สหรัฐ และ
- 3) ผลจากการกระจายตลาด ทำให้มูลค่าการส่งออกปลาสดของประเทศไทยลดลงร้อยละ 0.41 หรือลดลงเท่ากับ 27.46 พันดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมปลาสดของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิต ในเรื่องแหล่งทำเลที่ตั้งในการเพาะเลี้ยงปลาสด แต่อย่างไรก็ดี อุปสงค์ภายในประเทศยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมปลาสดของประเทศไทย ในส่วนอุตสาหกรรมที่สนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง ยังไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มที่เนื่องจาก

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อย ในด้านกลยุทธ์ในการแข่งขันของประเทศไทย ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมาใช้กลยุทธ์ทางด้านคุณภาพมากขึ้น ทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและเป็นที่ยอมรับในตลาดโลกมากขึ้น สำหรับภาครัฐบาล พบว่า มีการช่วยเหลือและสนับสนุนอุตสาหกรรมปลาสวยงามของไทยมากขึ้น

ดังนั้น ในการแก้ปัญหา ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ของอุตสาหกรรมปลาสวยงาม เพื่อให้ขีดความสามารถในการแข่งขันส่งออกปลาสวยงามของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้ สำเร็จลงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รศ.ดร. ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเฉพาะเรื่อง และ รศ.ดร.ประยงค์ เนตยารักษ์ กรรมการสอบงานวิจัยเฉพาะเรื่องที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำข้อคิดเห็น ตลอดจนข้อมูลต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้โอกาสผู้วิจัย ได้มีเวลาทำงานวิจัยเฉพาะเรื่องอย่างเต็มที่ และขอบคุณสำหรับความช่วยเหลือ คำแนะนำ และกำลังใจที่มีตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณกนกวัฒน์ คุณสุกฤดา คุณวิศาลศรี คุณยุพาพร และเพื่อนๆ โครงการเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ รุ่นที่ 10 ที่ให้ความช่วยเหลือในหลายๆ ด้าน อีกทั้งให้กำลังใจเป็นอย่างดีกับผู้วิจัยมาตลอด

สำหรับคุณประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดา มารดา และน้องสาว ที่ได้ให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด ถ้าหากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอรับไว้แต่ผู้เดียว

พัชยา ศรีประยา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญตาราง.....	(7)
สารบัญภาพประกอบ	(9)
 บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	7
1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2. วรรณกรรมปริทัศน์ แนวคิดทางทฤษฎี และวิธีการศึกษา.....	10
2.1 วรรณกรรมปริทัศน์	10
2.2 แนวคิดทางทฤษฎี.....	14
2.2.1 แนวคิดทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ.....	14
2.2.2 ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage Index)	15
2.2.3 การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share Analysis)	17

2.2.4 ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (The Theory of Competitive)	21
2.3 วิธีการศึกษา.....	25
3. ลักษณะทั่วไปของธุรกิจส่งออกปลาสดของประเทศไทย	27
3.1 แหล่งที่มา	27
3.2 ชนิด.....	29
3.3 ปัจจัยทางด้านการผลิต	32
3.4 ราคา.....	33
3.5 ลักษณะและขั้นตอนการส่งออก	33
3.6 ตลาด.....	35
4. ผลการศึกษา	46
4.1 การวิเคราะห์โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ...	46
4.2 การวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่	51
4.3 การวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Diamond Model.....	59
5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	67
5.1 สรุปผลการศึกษา	67
5.2 ข้อเสนอแนะ	69
5.3 ข้อจำกัดของการศึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อศึกษาต่อ.....	69
บรรณานุกรม	70

ภาคผนวก

ก. นิยามศัพท์	74
ข. ภาพตัวอย่างโรงงานส่งออกปลาสด	76
ค. ชื่อทางวิทยาศาสตร์ปลาสด	78
ง. ขั้นตอนการส่งออกปลาสด	85
จ. ระเบียบกรมประมง ว่าด้วยการยื่นคำขอและการออกหนังสือรับรองสัตว์น้ำที่มีได้ อยู่ในบัญชีทำอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดของสัตว์ป่าและ พืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (CITES) พ.ศ.2547	91
ฉ. ข้อกำหนดเงื่อนไขการนำเข้าสัตว์น้ำมีชีวิตเพื่อการควบคุมโรคเอชวีซีวี ปลาสด	95

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 มูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามในตลาดโลกของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	3
1.2 สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามในตลาดโลกของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	4
1.3 มูลค่าการส่งออกปลาสวยงามในตลาดโลกของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	5
1.4 สัดส่วนมูลค่าการส่งออกปลาสวยงามในตลาดโลกของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	6
1.5 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาสวยงามของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	7
3.1 พื้นที่ลุ่มน้ำของประเทศไทยแยกตามแต่ละภาค	27
3.2 มูลค่าการส่งออกปลาสวยงามของไทย 20 อันดับแรก ปี พ.ศ. 2548	31
3.3 มูลค่าการส่งออกปลาสวยงามของสิงคโปร์ไปยังแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	36
3.4 มูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามของสิงคโปร์จากแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2550	37
3.5 มูลค่าการส่งออกปลาสวยงามของมาเลเซียไปยังแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	38
3.6 มูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามของสหภาพยุโรปจากแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	40
3.7 มูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามของสหรัฐอเมริกาจากแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	42
3.8 มูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามของญี่ปุ่นจากแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	44
4.1 มูลค่าการส่งออกปลาสวยงามของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	47

4.2	มูลค่าการส่งออกสินค้าทุกชนิดของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	48
4.3	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ของการส่งออกปลาสดของ ของไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550.....	48
4.4	มูลค่าการส่งออกปลาสดของไทยไปยังตลาดโลกของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	52
4.5	มูลค่าการนำเข้าปลาสดของโลกโดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2547	54
4.6	มูลค่าการนำเข้าปลาสดของโลกโดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2550	54
4.7	มูลค่าการส่งออกปลาสดของไทยโดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2547	55
4.8	มูลค่าการส่งออกปลาสดของไทยโดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2550	55
4.9	แสดงผลการคำนวณในแต่ละปัจจัย	56
4.10	ผลการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ของแต่ละปัจจัย.....	57
4.11	ชนิดของปลาสดแยกตามลุ่มแม่น้ำของประเทศไทย	60
4.12	บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวกับธุรกิจปลาสด	63

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
2.1 แบบจำลอง Diamond Model	22
4.1 มูลค่าการส่งออกปลาสดของไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	47
4.2 ค่า <i>RCA</i> ของการส่งออกปลาสดของไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550	49